

B. T. 1969 303/35 1969.
Ark. 11/3 1971.

LANDSTINGSORDNINGSKOMMITTÉNS

BETÄNKANDE

MED FÖRSLAG TILL

LANDSTINGSORDNING

FÖR LANDSKAPET ÅLAND

Ålands landskapsstyrelse

Lagberedningsbyrån

Bet. nr 4/1971.

Till Ålands landskapsstyrelse

från landstingsordningskommittén.

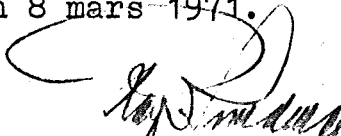
Den 10 januari 1969 tillsatte landskapsstyrelsen en kommitté med uppdrag att utarbeta förslag till ny landstingsordning för landskapet Åland. Den pågående förvaltningsreformen förutsatte vissa ändringar av gällande landstingsordning och dessutom tillkom att landstingsordningens stadganden i vissa avseenden blivit föråldrade. Det kan nämnas, att landstingsordningen antogs redan innan nuvarande självstyrelselag utfärdats, varför den icke beaktat i denna lag ingående benämningar.

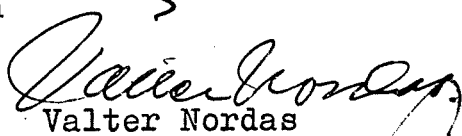
Kommittén som nu slutfört sitt arbete, får härmed vördsamt överlämna sitt betänkande, som av praktiska skäl givits formen av en framställning. I betänkandet har nödig hänsyn tagits till landskapsstyrelsens framställning till Ålands landsting med förslag till landskapslag om landskapsförvaltningen (Framst. 6/1971).

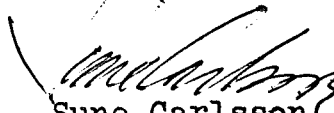
Till kommitténs uppdrag har icke hört uppgörande av förslag till en ny arbetsordning för landstinget. Då emellertid en ny landstingsordning borde följas upp av en ny arbetsordning, får kommittén framhålla att åtgärder för en ny arbetsordning borde påbörjas så snart föreliggande landstingsordning antagits av landstinget.

Mariehamn, den 8 mars 1971.

Thorvald Eriksson

Rolf Sundman

Valter Nordas

Sune Carlsson

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y -
r e l s e s framställning till Ålands
landsting med förslag till landstingsord-
ning för landskapet Åland.

Då det första landstinget samlades till plenum den 10 juni 1922 beslöts att den då gällande riksdagsordningen (1906 års lantdagsordning) i tillämpliga delar skulle gälla intill dess av landstinget antagen landstingsordning trätt i kraft. Bland de första framställningarna landstinget då fick sig förelagda var även regeringens genom landshövdingen överlämnade förslag till landskapslag om landstingsordning för landskapet Åland. Förslaget antogs av landstinget den 8 december 1922 och utfärdades som landskapslag den 7 maj 1923 (8/23).

År 1936 väcktes i landstinget initiativ till en översyn och i många delar en omarbetning av förenämnda landstingsordning. Förslaget omfattades av landstinget, som gav landskapsnämnden i uppdrag att förelägga landstinget förslag i saken. Efter en grundlig beredning såväl i landskapsnämnden som i landstinget antogs under höstsessionen 1942 en ny landstingsordning som emellertid förföll, enär landstinget beträffande ett stadgande om valbarhet till medlem av landstinget hade överskridit sin lagstiftningsbefogenhet.

Det skulle dröja till vintersessionen 1950 innan ett nytt förslag förelades landstinget. Initiativet togs då av ltm. Herman Mattsson, som i lagmotion den 17 februari 1950 (motion 1/50) föreslog att landstingsbeslutet av år 1942 med vissa ändringar på nytt skulle antas av landstinget. Efter det förslaget såväl i lagutskottet som i stora utskottet underkastats vissa ändringar, godkändes landstingsordningen för landskapet Åland av landstinget den 4 december 1950 och utfärdades som landskapslag den 14 mars 1951 (14/51).

Då landskapsstyrelsen den 13 december 1966 tillsatte en kommitté med uppdrag att utarbeta ett förslag till revision av gällande lagstiftning om landskapsförvaltningen innefattades i uppdraget även en översyn av gällande landstingsordning. I första hand avsågs därmed en genomgång av de bestämmelser i landstingsordningen, vilkas ändring blev nödvändig på grund av förvaltningsreformen.

Emellertid visade det sig snart under beredningen, att även landstingsordningen borde undergå en genomgripande revision. För den skull beslöt landskapsstyrelsen den 10 januari 1969 att det fortsatta kommittéarbetet på förvaltningsreformen skulle fördelas på tvenne kommittéer, nämligen landstingsordningskommittén och förvaltningslagskommittén. I och med att landstingets talman och andra vicetal-

man utsågs till ledamöter i landstingsordningskommittén fick denna nödvändig parlamentarisk förankring.

Allmän motivering.

Den principiellt kanske viktigaste nyordning kommittén föreslagit är införandet av kravet på kvalificerad majoritet för landstingets bifall till antagande, ändring eller upphävande av självstyrelselagen eller till avvikelse från den och till lagen om utövande av lösningsrätt vid överlåtelse av fastighet i landskapet Åland eller till avvikelse från den. Kravet på kvalificerad majoritet i tredje behandling skulle även gälla landstingets antagande av vissa landskapslagar, som har karaktären av grundlag, nämligen landskapslagen om landskapet Ålands flagga, landstingsordningen och landskapslagen om landskapsförvaltningen. Enligt 68 § riksdagsordningen skall vad om behandling av grundlag är stadgat även gälla det fall då fråga är om skatt som skall utgå under obestämd tid eller viss tid överstigande ett år. På motsvarande sätt skulle förslag till landskapslag om uppbärande av landskapsskatt i tredje behandlingen kunna godkännas endast medelst beslut som omfattats av kvalificerad majoritet.

Med kvalificerad majoritet avser kommittén såväl då det gäller landstingets bifall som antagande av landskapslag, att minst två tredjedelar av de avgivna rösterna givits för förslaget för att det skall utgöra landstingets beslut. Däremot skulle ett dylikt förslag icke kunna röstas vilande över nyval såsom fallet är med grundlag i riksdagsbehandlingen.

Kommittén har ansett att det enligt självstyrelselagens anda och mening bör ankomma på landstinget att självt avgöra, huruvida kvalificerad majoritet skall ställas som villkor för att ett avgörande skall anses som landstingets beslut. Som stöd för ett sådant ställningstagande kan dessutom åberopas 10 § självstyrelselagen, enligt vilken det ankommer på landstinget att i landskapslag utfärda närmare bestämmelser om landstingets organisation och åligganden.

Den för det fortsatta självstyrelsearbetet kanske mest betydelsefulla nyordning kommittén föreslagit sammanhänger med de bristfälliga och otillfredsställande möjligheterna enligt gällande landstingsordning att inom landstinget upptaga, bereda och bevaka ärenden med väsentliga självstyrelsepolitiska aspekter. Sådana aspekter har frågor när de väsentligt berör landskapets författningsenliga rättigheter, d.v.s. särrättigheter som konstitutionen tillerkänner Åland men icke andra enskilda delar av Finland. Ärenden av sådan

art är till exempel frågor som berör landskapets konstitutionella ställning som ett enspråkigt svenskt landskapet. Ett konkret exempel utgör principerna för radio- och TV-verksamheten på Åland.

Beredningen av självstyrelsepolitiska frågor har hittills icke skett i något speciellt organ inom landstinget, vilket kommittén anser ha visat sig vara otillfredsställande. Kommittén föreslår därför, med utrikesutskottet i riksdagen och utrikesnämnden i Sverige som förebilder, inrättandet av en självstyrelsepolitisk nämnd. Nämndens uppgifter skulle i huvudsak vara av rådgivande art. Då landstinget eller ett utskott under behandlingen av ett ärende finner att det också måste bedömas ur självstyrelsepolitisk synvinkel, skulle nämndens utlåtande kunna inbegäras. Även landskapsstyrelsen skulle kunna anlita nämnden som rådgivande instans i självstyrelsepolitiska frågor. Nämnden skulle dessutom kunna taga egna initiativ i självstyrelsepolitiska frågor genom framställningar till landskapsstyrelsen.

Kommittén har också övervägt införande av en utvidgad parlamentarism inom självstyrelsen även om kommitténs uppdrag icke kan anses omfatta uppgörande av förslag i denna fråga. Inom kommittén för förvaltningslagen har ju den frågan haft en ingående behandling.

Det har likväl varit kommitténs strävan att inom landstingsordningens ram skapa förutsättningar för politiskt beroende *f. d.* förhållanden för vilka detta varit möjligt. Sålunda har presidiets politiska ställning blivit mer markerad genom övergång till årliga val.

Kommittén har också diskuterat införande av interpellationsförfarande för att den politiska ansvarigheten hos förvaltningen skulle kunna ställas under debatt på detta sätt. Förfarandet förutsätter dock sådan utvidgad parlamentarism som icke faller inom kommitténs uppdrag att komma med detaljerade förslag i.

Frågan om att medge tilläggsfrågor efter det lantrådet givit skriftligt svar på av landstingsman ställt spörsmål anser kommittén också ha sammanhang med utvidgad parlamentarisk ordning. Erfarenheten annorstädes av dylika tilläggsfrågor är emellertid icke helt positiv.

Detaljmotivering.

1-4 §§. Stadgandena i dessa lagrum överensstämmer i sak med motsvarande bestämmelser i gällande landstingsordning.

5-6 §§. Kommittén har vid utarbetande av dessa stadganden beaktat landstingets beslut under höstsessionen 1970, enligt vilket landstingsman, som valts till ledamot eller ersättare i landskapsstyrelsen, bör frånträda sitt landstingsmannaupdrag. Emellertid har vissa komplikationer uppstått därigenom att landstingets och landskapsstyrelsens mandattider icke helt sammanfaller på grund av att landstingsåret avslutas den 31 oktober och att landskapsstyrelseuppdraget fortgår till årets slut. För att icke förta landskapsstyrelseledamot rätten att kandidera i landstingsval, föreslår kommittén ett uttryckligt stadgande därom, att ledamot och ersättare i landskapsstyrelsen skulle få ställas upp som kandidat i landstingsval. Om han väljes till landstingsman, skulle han ^{likväl} icke få tillträda sitt landstingsuppdrag, förrän honom beviljats befrielse från uppdrag i landskapsstyrelsen. [Kommittén har även ansett att landshövding, lantråd eller tjänsteman vid länsstyrelsen eller landskapsstyrelsen skulle ges samma rätt. Vederbörande tjänsteman som valts till landstingsman bör, förrän han intar sin plats i landstinget, visa att honom beviljats avsked från sin tjänst. Han skulle då vara tvungen att begära befrielse omedelbart efter det valet vunnit laga kraft, enär landstinget eljest kunde ådöma honom de påföljder, varom stadgas i 13 §.]

Ifall landstingsman erhåller sådan tjänst som icke kan innehas samtidigt med landstingsmannaupdraget skulle han vara tvungen att lämna landstinget. Väljs han till ledamot eller ersättare i landskapsstyrelsen måste han däremot frånträda sitt uppdrag som landstingsman för den tid uppdraget varar, varvid ersättaren inträder i landstinget för denna tid.

8 §. Kommittén har ansett det motiverat att ersättaren skulle inträda även då landstingsman på grund av sjukdom eller av annan orsak under en längre tidsperiod icke kan sköta sitt uppdrag. Som sådan längre period har kommittén ansett minst en session.

Också i det fall att landstingsman undergår frihetsstraff träder ersättaren i hans ställe.

12 §. Stadgandet har givits en sådan formulering, att landstinget fritt kan bestämma om arvoden, dagtraktamenten och ersättningar. Den föreslagna lydelsen utgör icke hinder för ^{utan särskild anhållan} att landstinget beslutar om arvode och andra ersättningar även för de sammanträden lands-

tingsman deltagit i under den tid landstinget icke sammanträder.

14 §. Enligt gällande lydelse av landstingsordningen (15 §), skulle lantrådet bestämma sammanträdesorten, ifall särskilda omständigheter påkallar att landstinget sammanträder utanför Mariehamn. Kommittén har ansett att landstingets presidium bör besluta om sammanträdesort i sådant fall.

15 §. Landstingets arbetsår skulle uppdelas på tvenne sessioner, vilka inleds den 1 november och den 1 mars. Med session skulle således icke längre avses en sammanhängande period av arbetsdagar. Därigenom skulle landstinget fritt efter ärendenas natur kunna disponera arbetstiden under vardera session^{en} på ett ändamålsenligt sätt. Har landstinget icke beslutat om bestämd dag för nästa plenum, skulle presidiet ha rätt att sammankalla landstinget vid behov.

Som landstingets avslutningsdag föreslås den sista vardagen i oktober. Därigenom skulle den nuvarande avslutningssessionen under augusti månad kunna slopas, såvida landstinget icke av annan särskild anledning måste sammankomma till plenum i augusti-september.

Föreläggandet av avslutningsdagen till i regel den 31 oktober också under valår är numera fullt möjligt, då valförrättningen enligt den nya landskapslagen om landstings- och kommunalval infaller den tredje söndagen och måndagen i oktober.

Kommittén har icke heller ansett det motiverat, att antalet sammanträdesdagar, ^{fortfarande} skulle vara maximerade, då landstinget knappast torde sammanträda utan att direkta arbetsuppgifter föreligger.

18 §. Enligt gällande 20 § skall granskning av fullmakterna ske dagen före den då landstinget första gången efter val skall sammanträda. Med beaktande av att denna dag enligt nu föreslagen lydelse av 15 § kan vara det föregående landstingets avslutningsdag, föreslås att granskningen skulle ske samma dag som landstinget sammankommer första gången efter val. Rent praktiskt föreligger det hinder att granska fullmakterna samma dag som landstinget samlas till sitt första plenum.

20 §. För närvarande väljes talman och vicetalmän för fyra år i sänder, d.v.s. för landstingets hela mandatperiod. Kommittén har ansett presidiets parlamentariska ställning påkalla en ändring så att presidieval skulle ske för varje arbetsår. Härigenom kunde landstingets fortsatta förtroende för presidiet konstateras årligen, vilket bl.a. med tanke på att talmannen är självskriven ordförande i självstyrelsepolitiska nämnden kan anses motiverat.

Kommittén har föreslagit en omstilisering av den högtidliga försäkran, som talmännen skall avgiva omedelbart efter talmansvalet. Den föreslagna lydelsen överensstämmer bättre med den i självstyrelselagens 2 § stadgade grundsatsen att landstinget företräder landskapet Ålands befolkning i ärenden som hör till dess självstyrelse.

21 §. Enär landstingets avslutningsdag i allmänhet infaller dagen före öppnandet av följande landsting, har kommittén icke ansett det påkallat att högtidligt hålla avslutningsdagen. Avslutningsdagen skulle således som regel icke innebära annat än ett kort plenum, vid vilket landshövdingen förklarar landstinget avslutat.

25-27 §§. Gällande landstingsordning tillåter icke landstingsman att i motion föreslå att landstinget skulle förelägga riksdagen lagförslag eller att landstinget hos Ålandsdelegationen inlämnar framställning om extraordinarie anslag. Initiativ till sådana beslut från landstingets sida kan därför nu komma direkt endast från landshövdingen, lantrådet eller landskapsstyrelsen. Endast genom hemställningsmotion med anhållan om landskapsstyrelsens åtgärd i dylikt ärende, kan landstingsman väcka initiativ i sådana frågor.

För att öka de enskilda landstingsmännens rätt att väcka initiativ i landstinget, föreslår kommittén därför en utvidgad motionsrätt. Den utvidgade motionsrätten skulle omfatta lagmotion med förslag att landstinget förelägger riksdagen ett färdigt utarbetat lagförslag som gäller område hörande till riketslagstiftningsbehörighet. Dessutom skulle landstingsman motionsvägen kunna föreslå, att landstinget direkt hos Ålandsdelegationen anhåller om extraordinarie anslag.

En annan nyhet är stadgandet om återkallande av ingiven motion. I fall flere landstingsmän undertecknat motionen erfordras att samtliga dessa undertecknat återkallelsen.

Den speciella motionstiden för anslutningsmotion föreslås ändrad från klockan 18 dagen efter delfåendet till klockan 12 på andra dagen därefter.

29-34 §§. Förslaget till bestämmelser om självstyrelsepolitiska nämnden har i viss mån stadgandena om utrikesnämnden i riksdagsordningen för Sveriges riksdag som förebild. Kommittén har särskilt diskuterat frågan om självstyrelsepolitiska nämnden skulle vara ett utskott med uppgifter enbart inom landstinget. Men bl.a. enär även landskapsstyrelsen givits

rätt att begära utlåtande från nämnden i sådana ärenden som den kan behandla, har kommittén stannat för "nämnd", varigenom detta organ klart kommer att skilja sig från utskotten.

Kommittén har även övervägt möjligheten att i nämnden invälja utom landstinget stående personer såsom sakkunnigmedlemmar. Då likväl nämnden skall vara en remissinstans inom landstinget, har detta icke ansetts förenligt med landstingsordningens principer. Sådana personer kan däremot utses av nämnden.

Den självstyrelsepolitiska nämnden skulle bestå av talmannen som ordförande och fyra av landstinget inom sig valda ledamöter samt två ersättare. Nämnden väljer inom sig viceordförande.

Nämnden skulle icke ha beredande funktion på samma sätt som utskotten, därigenom att nämnden icke skulle vara ett för vissa ärenden inrättat obligatoriskt beredningsorgan. Å andra sidan skulle icke heller nämndens uppgifter begränsas till vissa ärenden utan till nämnden kan remitteras självstyrelsepolitiska frågor över huvud såsom dessa definierats i allmänna motiveringen. Nämnden skall också sammanträda om landskapsstyrelsen eller minst tre ledamöter det fordrar. Landskapsstyrelsen skulle i början av varje landsting och senare vid behov, lämna nämnden skriftlig redogörelse om aktuella självstyrelsepolitiska frågor.

Nämnden skulle i övrigt ha samma befogenheter, som utskott att ta del av handlingar samt att höra sakkunniga och tjänstemän.

Med tanke på ärendenas i vissa fall känsliga natur föreslår kommittén att en viss försiktighet skulle gälla beträffande offentliggörandet av vad som tilldragit sig i nämnden. Nämnden skulle ha rätt att besluta om ovillkorlig tystnadsplikt.

35-39 §§. Då fördelningen av beredningsuppgifterna mellan lagutskottet och lag- och ekonomiutskottet icke såsom nu nödvändigtvis borde ske på basen av ärendets beskaffenhet utan också efter arbetsbördan för respektive utskott under varje session, föreslår kommittén att lag- och ekonomiutskottet skulle ombildas till ett andra lagutskott. Fördelningen av lagframställningar och lagmotioner mellan första och andra lagutskottet skulle ske enligt landstingets beslut beträffande varje enskilt lagförslag. Första lagutskottet skulle samtidigt verka som "grundlagsutskott", varigenom detta utskott handlägger de lagförslag, för vilkas antagande enligt 55 § erfordras kvalificerad majoritet.

40 §. För närvarande saknas bestämmelser om när utskott är beslutfört. Detta anses innebära fullt antal medlemmars närvaro för beslutföret. Kommittén har ansett ett sådant krav för

strängt och föreslår att utskott skulle vara beslutfört om minst fyra femtedelar är tillstädes.

41 §. Utskotts rätt att inbegära annat utskotts utlåtande och utlåtande av självstyrelsepolitiska nämnden har fastslagits i lagen. Denna rätt innebär ingen ändring av nuvarande praxis utan endast att denna praxis blir lagfäst.

43 §. Kommittén har diskuterat ett förslag om att öka antalet landstingsmän till talmannen och 30 ledamöter. I så fall skulle, efter valet av talman, den valdes ersättare ha trätt till i talmannens ställe. Därigenom hade intressegruppernas inbördes styrkeförhållande vid fattande av beslut icke rubbats. Då likväl vissa svårigheter skulle uppstå genom ökning av antalet landstingsmän till 31 har kommittén ansett att den intressegrupp, vilken talmannen tillhör, skulle kompenseras därigenom att talmannen skulle enligt 60 § få deltaga förutom i val även i omröstningar. Talmannens röst skulle dessutom vid lika röstetal vara utslagsgivande istället för det nuvarande slumpmässiga lottdragningsförfarandet. Lottning skulle dock bibehållas vid val. Liksom tidigare skulle talmannen icke äga rätt att deltaga i överläggningar i plenum men däremot skulle honom ges sådan rätt i utskott. Genom denna ändring möjliggöres talmannens deltagande i utskottsarbete, främst med tanke på urtima landsting och extra utskott.

47 §. Enligt gällande lydelse av 43 § landstingsordningen äger landshövdingen, lantrådet och landskapsstyrelseledamot rätt att framom andra uttala sig i plenum. Ett så vidsträckt företräde anses icke längre motiverat för dessa personer. Däremot borde de få en utvidgad replikrätt vad tiden beträffar när de vill komma med klarlägganden m.m. och för lantrådet dessutom vid avgivande av svar på i diskussionen framställd fråga till lantrådet. Den kutym som redan nu iakttages beträffande presentation av framställning och utskottsbetänkande kan givetvis fortfarande bibehållas, även om den icke blir direkt i lagen fastställd.

49 §. Omstiliseringen innebär i sak ingen ändring av nuvarande stadgande i 4 § 2 mom. landskapslagen angående landskapsförvaltningen i landskapet Åland.

50-54 §§. Omstilisering av dessa lagrum har föreslagits enbart i syfte att förtydliga stadgandena. I 54 § 5 mom. har tiden mellan andra och tredje behandlingen av lagförslag av grundlagskaraktär fastställts till sex dagar.

57 §. Enligt 51 § av gällande landstingsordning beaktas av landstingsman framställt ändringsförslag, som avser införande i landskaps inkomst- och utgiftsstat av nytt i landskapsstyrelsens förslag icke upptaget anslag, endast om förslaget väckts genom finansmotion. Motsvarande stadgande gällande ändringsförslag i lagframställning

saknas däremot vilket kommittén ansett vara ^{formell} en/brist. Då detta frågekomplex är svårtolkat vill kommittén återge en del av riksdagens grundlagsutskotts utlåtande nr 7 den 12 november 1957 till lag- och ekonomiutskottet. I utlåtandet framhålles bland annat:

"Då man går att undersöka det spörsmål, som utgörorsaken till anhållan om utlåtande, är det skäl att till en början konstatera, att enligt stadgandena i 4 kap. riksdagsordningen utskotten ha till uppgift att bereda de ärenden, som skola behandlas av riksdagen, vilken uppgift bland annat i fråga om regeringens propositioner och lagmotionerna är obligatorisk (63 § RO). Någon självständig initiativrätt äga utskotten däremot ej, försåvitt icke i något särskilt fall annorlunda är stadgat (t.ex. 49 § och 50 § 2 mom. RO), utan anhängiggörandet av ett ärende bör ske på i 3 kap. riksdagsordningen föreskrivet sätt. För lagstiftningsfrågornas vidkommande innebär detta, att ett ärende kan anhängiggöras endast genom en av regeringen avlåten proposition eller genom en lagmotion.

Vid behandlingen av ett i en proposition eller en lagmotion ingående lagförslag kan utskott likväl däri göra ändringar och tillägg. Emedan utskott icke kan fatta beslut, i fall icke någon av dess medlemmar, således en riksdagsman, framställer förslag i saken, kan utskotts rätt att göra ändringar och tillägg icke sträcka sig längre än den enskilde riksdagsmannens, såsom grundlagsutskottet i sitt vid 1928 års riksdag avgivna betänkande nr 11 uttryckligen konstaterat. Uppfattningen rörande omfånget av riksdagsmans rätt i detta hänseende kan åter anses ha befast sig. Enligt densamma kan riksdagsman föreslå vilka ändringar och tillägg i lagförslaget som helst, såvida de falla inom ramen för det anhängiggjorda ärendet. Andra tillägg och ändringar få dock ej göras än sådana, vilka höra till det anhängiggjorda ärendet. Riksdagsman bör med andra ord noga hålla sig till det föreliggande ärendet, och han får icke gå utanför det samma. Vad beträffar den omständigheten, huru ett anhängigt "ärende" skall definieras och vilka synpunkter som böra beaktas vid bedömningen av, huruvida ett framställt ändringsförslag faller utanför "ärendet", nöjer grundlagsutskottet sig med att i detta sammanhang endast hänvisa till sitt förenämnda betänkande nr 11/1928 rd. samt till sitt vid innevarande års riksdag avgivna betänkande nr 17. I detta sammanhang finner utskottet det likväl vara på sin plats att framhålla, att den lagtekniska uppbyggnaden av ett lagförslag och ett ändringsförslag icke kan inverka på den omständigheten, huruvida ett ändringsförslag faller inom ramen för ett anhängiggjort ärende eller icke. Stadganden angående samma "ärende" kunna nämligen av lag-

tekniska skäl inrymmas i en eller flere paragrafer, medan å andra sidan fall kunna förekomma, i vilka i en paragraf inrymts stadganden rörande flere olika "ärenden". En dylik yttre samhörighet, resp. differentiering kan å ena sidan ej konstituera eller å andra sidan eliminera det innehållsmässiga saksammanhang, som bör förefinnas mellan det i propositionen eller motionen ingående lagförslaget och den ändring eller de tillägg, som skall göras i detsamma. En helt annan sak är, att det i propositionen eller motionen ingående lagförslaget kan beröra antingen blott ett visst snävt och begränsat "ärende" eller ock omfatta ett helt rättsområde eller ett komplex av ärenden."

Med hänsyn till det sagda har kommittén funnit det riktigt att i ett särskilt stadgande uttryckligen föreskriva en allmän grundsats att förslag som icke har direkt sakligt sammanhang med under behandling varande ärende, icke får upptagas till behandling. Har förslaget väckts genom motion, innefattar motionen ett ärende i och för sig, varför något förtydligande i det avseendet icke skulle vara nödvändigt.

I samma paragraf har kommittén infört det i 51 § av gällande landstingsordning ingående stadgandet om förslag till nytt anslag. Anslaget är nytt om det icke ingår i landskapsstyrelsens förslag. Om däremot anslaget finns i landskapsstyrelsens förslag men tas bort av finansutskottet, är det icke nytt i nu nämnd bemärkelse. Blott en förhöjning av anslaget innebär icke heller ett "nytt" anslag, om förslaget endast avser att landskapsstyrelsens förslag icke är tillräckligt för det ändamål det är ämnat till. Men en förhöjning av beloppet kan förändras till "nytt", om ändamålet med anslaget väsentligen förändras genom förhöjningen. Att ett moment uppdelas i flere moment gör inte anslagen till "nya" anslag, om det icke är fråga om nya ändamål.

65-66 §§. Kommittén har föreslagit vissa förtydligande ändringar av stadgandena på vilket sätt landstingets beslut skall meddelas. Bl.a. har ett stadgande^{införts} om att landstingets beslut om framställning extraordinarie anslag skall insändas till Ålandsdelegationen.

Likaså har i 66 § införts förtydligande bestämmelser om vilka handlingar som skall tillställas landskapsstyrelsen. Förslaget innebär en ändring såtillvida att landstingets beslut i anledning av republikens presidents framställningar också skall delges landskapsstyrelsen. Dessutom skulle samtliga handlingar, som utgör ett svar

på landskapsstyrelsens framställningar, däri inbegripna av landsting-
et godkända utskottsbetänkanden, såvida särskilt svar icke utskri-
ves, översändas officiellt till landskapsstyrelsen.

70 §. Justeringsmännen föreslås valda för ett arbetsår åt gången
i stället för som nu för en session.

73 §. Genom den föreslagna lydelsen av denna paragraf skulle här-
efter landstingets beslut om bifall till lag, genom vilken fördrag
med främmande makt bringas i kraft i landskapet, publiceras i Ålands
författningssamling. Beträffande landskapslagar och övriga beslut
föreslås ingen ändring, men kommittén utgår ifrån att också sådana
beslut som landstingets beslut om t.ex. landskapsgarantier anses
ha allmänt intresse och därför bör publiceras.

74 §. Lagen föreslås träda i kraft den 1 november innevarande år,
varvid det nyvalda landstinget skulle fungera enligt en ny landstings-
ordning.

Med hänvisning till det ovan anförda får landskapsstyrelsen
vördsamt förelägga landstinget till antagande

Landstingsordning för
landskapet Åland.

1 kap.

Allmänna grunder.

1 §.

Ålands landsting representerar Ålands befolkning och består av trettio landstingsmän.

2 §.

Landstingsman och ersättare för honom väljes på sätt i landskapslagen om landstingsval och kommunalval (vallagen) stadgas.

Landstingsmans uppdrag begynner den 1 november det år valet verkställts samt fortfar under fyra år.

Har landstinget blivit upplöst och nya val förrättats, skall, såframt ej ny upplösning av landstinget ägt rum, landstingsmännens uppdrag gälla för det år, under vilket valet verkställts, samt till och med den 31 oktober det år, under vilket ordinarie val därefter verkställles. Likväl skall, om nyval verkställts samma år som ordinarie val skulle förrättas, landstingsmännens uppdrag gälla till och med den 31 oktober det fjärde året därefter.

3 §.

Landstingsmännen utses genom omedelbara, proportionella och hemliga val. För landstingsval bildar landskapet Åland en valkrets.

Vid valen har alla röstberättigade lika rösträtt.

Ej må rösträtt utövas genom ombud.

4 §.

Röstberättigad är envar man och kvinna, som före valåret fyllt tjuugu år och innehar åländsk hembygdsrätt.

Rösträtt tillkommer dock ej:

1) den, som står under förmynderskap;

2) den, som för lösdriveri dömts till allmänt arbete eller tvångsarbete, ända till utgången av tredje året från det, då han från arbetsanstalten eller tvångsarbetet frigavs; samt

3) den, som övertygats att vid landstingsval ha köpt eller sålt röst eller gjort försök därtill eller på flera än ett ställe avgivit sin röst eller genom våld eller hot stört valfriheten, ända till utgången av det kalenderåret efter det, då slutlig dom i saken gavs.

5 §.

Valbar till landstingsman är envar röstberättigad som givit sitt samtycke därtill.

Förverkar landstingsman sin valbarhet, upphör hans landstingsmannas uppdrag.

Väljes landshövdingen, lantrådet, ledamot eller ersättare i landskapsstyrelsen eller tjänsteman vid länsstyrelsen och landskapsstyrelsen till landstingsman skall vederbörande efter det valet vunnit laga kraft begära befrielse från förenämnda tjänst, befattning eller uppdrag. Förrän befrielse beviljats må han ej tillträda sitt landstingsmannaupdrag.

6 §.

Utses landstingsman till landshövding, lantråd eller till tjänsteman vid länsstyrelsen eller landskapsstyrelsen skall han frånträda sitt landstingsmannaupdrag. Landstingsman, som valts till ledamot eller ersättare i landskapsstyrelsen skall för den tid detta uppdrag varar frånträda sitt landstingsmannaupdrag. Ersättare inträder i den avgäendes ställe.

7 §.

Ej må den, som förklarats vald till landstingsman, befrias från detta uppdrag, där han ej förmår visa laga förfall eller annat skäl, som av landstinget godkännes.

8 §.

Avlider landstingsman eller förlorar han sin valbarhet eller avgår han på grund av laga eller av landstinget godkänt skäl eller förklaras ha förverkat sitt uppdrag, inträder ersättare i hans ställe.

Har landstinget beviljat landstingsman befrielse från deltagande i en landstingssession, inträder ersättaren i hans ställe.

Ungår landstingsman frihetsstraff, träder ersättaren i hans ställe för den tiden.

Beträffande den ordning, i vilken ersättare inkallas, stadgas i vallagen.

9 §.

Landstingsman är pliktig att i utövningen av sitt uppdrag så handla, som rätt och sanning bjuder. Han är därvid skyldig att iakttaga lag och är icke bunden av några andra föreskrifter.

10 §.

Ej må landstingsman förvägras att inställa sig vid landsting och fullgöra sitt uppdrag.

11 §.

Häktas landstingsman under pågående landsting, skall därom genast anmälas hos landstingets talman.

12 §.

Landstingsman åtnjuter av landskapsmedel arvode och övriga ersättningar enligt landstingets beslut.

Angående landstingsmans pensionsskydd stadgas genom landskapslag.

13 §.

Infinner sig landstingsman icke i rätt tid till landsting eller uteblir han utan landstingets tillstånd från sammanträde och har han icke haft förfall, som av landstinget godkännes, kan landstinget döma honom till förlust av landstingsmannaarvode eller del därav. Landstingsman, som icke låtit sig härav rätta, kan av landstinget förklaras ha förverkat sitt uppdrag.

Undergår landstingsman frihetsstraff, gånge därunder sitt landstingsmannaarvode förlustig.

2 kap.

Landstingets början, upplösning och avslutning.

14 §.

Landstinget sammanträder i Mariehamn eller, där särskilda omständigheter sådant påkallar, på annan ort inom landskapet, som av landstingets presidium bestämmes.

15 §.

Lagtima landsting sammankommer till session varje arbetsår den 1 november och den 1 mars. Landstinget äro utvalda till sessioner i landskapet. Landstinget avslutas den sista vardagen i oktober.

Landstinget avslutas den sista vardagen i oktober.

16 §.

Har landstinget upplösts, skall landstinget efter nyval sammankomma till lagtima möte på första dagen i den kalendermånad, som begynner näst efter nittio dagar från upplösningen.

Angående landstingets upplösning och förordnande om nyval kungöres i den ordning, som i 73 § säges. Därjämte meddelas den myndighet och de nämnder, på vilka föranstaltande av val ankommer.

17 §.

Om sammankallandet av urtima landsting stadgas i 8 § självstyrelselagen.

Kallelse till urtima landsting offentliggöres i sådan uti landskapet utkommande tidning, vari allmänna, landstinget rörande beslut och förfoganden kungöres.

Ej må urtima landsting utsättas att börja tidigare än på femtonde dagen efter kallelsens utfärdande, ej heller fortgå längre än till och med sista helgfria dag före den, då lagtima landsting vidtager.

Vid urtima landsting må endast förekomma ärende, som föranlett landstingets sammankallande, så ock vad med sådant ärende står i oskiljaktigt sammanhang.

18 §.

Den dag landstinget första gången efter val skall sammankomma,

bör samtliga landstingsmän klockan tio före sina fullmakter för den eller dem, som landshövdingen förordnat att granska fullmakterna. Vid granskning av fullmakt bör undersökas, huruvida den är utfärdad av behörig myndighet och i föreskriven form.

Alfabetisk förteckning över de befullmäktigade landstingsmännen skall senast klockan tolv samma dag tillhandahållas landstinget.

Landstingsman, som infinner sig efter landstingets början, äger där intaga sin plats, sedan han för talmannen uppvisat godkänd fullmakt.

19 §.

Har landstingsmans fullmakt icke blivit godkänd, äger landstinget rätt att pröva, huruvida han likväl på grund av densamma må inträda i landstinget.

Göres under landstinget på grund av landstingsordningen anmärkning mot landstingsmans behörighet, ankommer dess prövande på landstinget, såframt icke samma anmärkning genom besvär över valet redan anförts eller ännu kan anföras hos vederbörande myndighet.

I övrigt må fråga om giltighet av landstingsval icke vid landsting upptagas, utom då anmärkning göres därom, att beträffande valet eller därtill hörande åtgärder uppenbart brottsligt förfarande förekommit eller att otvivelaktigt misstag vid fastställandet av valets utgång ägt rum. I sådant fall äger landstinget, där det tillika är tydligt, att brottet eller misstaget kunnat utöva inverkan på utgången av valet och ändring ej vidare kan i besvärsväg vinnas, vidtaga åtgärd till sådan rättelse, som är förenlig med bestämmelserna i vallagen.

Den, vars behörighet är satt i fråga, bibehåller emellertid sitt uppdrag såsom landstingsman, intill dess han förklarats härtill obehörig.

20 §.

Den dag landstinget vidtager med nytt arbetsår skall landstingsmännen klockan tolv samlas till plenum. Vid detta plenum, vid vilket ordet föres av den landstingsman, som är till åren äldst, väljer landstinget skilt för sig talman och två vicetalmän.

Därefter avgiver talmannen och vicetalmännen inför det församlade landstinget, var efter annan, denna högtidliga försäkran:

"Jag N.N. försäkrar, att jag vill i utövningen av talmansbefattningen efter all min förmåga upprätthålla landskapet Ålands befolkning i enlighet med grundlagarna tillkommande rätt".

Meddelande om valets utgång skall ofördröjligen tillställas landshövdingen och landskapsstyrelsen.

Avlider talman eller vicetalman under arbetsåret eller avgår han från sin befattning, skall ny talman eller vicetalman väljas.

21 §.

Landshövdingen tillkännagiver tiden för landstingets öppnande, som skall äga rum samma dag landstinget sammankommit. På utsatt tid skall landstingets medlemmar, efter det gudstjänst förrättats, sammankomma i sessionssalen, där landstinget förklaras öppnat.

Landstingets avslutande sker på tid som landshövdingen tillkännagiver.

Vid förfall för landshövding gäller vad därom i 9 § självstyrelselagen för Åland är stadgat.

3 kap.

Ärendenas upptagande vid landstinget.

22 §.

Presidentens framställningar och meddelanden skall överlämnas till landstinget av landshövdingen.

23 §.

Landshövdingen och lantrådet samt landskapsstyrelsen är berättigade att överlämna framställning och meddelande till landstinget. Framställning må återtagas.

24 §.

Angående lantrådets berättelse gäller vad därom är stadgat i landskapslagen om landskapsförvaltningen.

25 §.

Landstingsman äger rätt att till landstinget överlämna motion i den ordning 26 § stadgar. Motion skall innefatta antingen:

- 1) lagmotion, innehållande i lagform avfattat förslag
 - a) om stiftande av ny landskapslag eller om ändring, förklaring eller upphävande av gällande landskapslag;
 - b) om ändring, förklaring eller upphävande av i 55 § 1 mom. avsedd lag; eller
 - c) om lagmotion till riksdagen;
- 2) finansmotion, innehållande förslag
 - a) om upptagande av anslag i årsstat;
 - b) om framställning om extraordinarie anslag; eller
 - c) om finansmotion till riksdagen; eller

3) hemställningsmotion, innehållande förslag att landstinget måtte hos riksdagen, landskapsstyrelsen eller talmanskonferensen hemställa om vidtagande av viss åtgärd.

26 §.

I 25 § omnämnda motioner skall skriftligen avfattade överlämnas till landstingets kansli senast femte dagen före klockan tolv efter det lagtida landsting i enlighet med 15 § sammankommit. Senare vare landstingsman icke berättigad att väcka motion, såframt icke sådan direkt

föranledes av något av landstinget redan fattat beslut eller till landstinget överlämnad framställning eller återtagande av sådan eller ock av annan under landstinget inträffad händelse. Härvid må motion icke väckas senare än klockan tolv andra dagen efter den, då motionären bör anses ha om händelsen fått kännedom.

I motion bör jämväl angivas de skäl, på vilka förslaget grundas.

Ej må ärenden av olika beskaffenhet sammanföras i en skrift.

Motion må återkallas skriftligen av samtliga undertecknare av motionen.

27 §.

Utan hinder av stadgandena i 26 § må minst fyra landstingsmän väcka motion i ärende rörande landskapets författningsenliga rättigheter.

Angående sättet för anhängiggörande av förslag om yrkande på misstroendebeslut för lantrådet stadgas i 49 §.

28 §.

Har handläggningen av ärende vid lagtima landsting icke hunnit slutföras, fortsättes dess behandling vid följande lagtima landsting, såframt landstingsval ej mellankommit.

4 kap.

Självstyrelsepolitiska nämnden.

29 §.

Varje lagtima landsting skall tillsätta en självstyrelsepolitisk nämnd med uppgift att verka såsom rådgivande organ i frågor rörande landskapets författningsenliga rättigheter.

Landstinget, landstingsutskott eller landskapsstyrelsen äger rätt att i fråga, som avses i 1 mom. inhämta nämndens utlåtande.

Nämnden vare ock obetaget att i dylik fråga hos landskapsstyrelsen väcka initiativ till åtgärd.

30 §.

Självstyrelsepolitiska nämnden består av talmannen som ordförande och fyra av landstinget inom sig valda ledamöter samt två ersättare. Val av ledamöter och ersättare skall av landstinget förrättas senast fjärde dagen efter landstingets öppnande.

Nämnden väljer inom sig viceordförande.

31 §.

Talmannen, eller vid förfall för honom viceordföranden sammankallar nämnden så ofta ärendena det fordrar. Anhåller landskapsstyrelsen eller minst tre av nämndens ledamöter att nämnden skall sammanträda för viss uppgiven fråga, skall talmannen utan dröjsmål sammankalla nämnden.

Lantrådet och ledamöterna i landskapsstyrelsen, så ock särskilda

sakkunniga, må av nämnden kallas till sammanträde. Beträffande skyldighet för landskapsstyrelsen och underlydande myndigheter att delgiva tillgängliga handlingar och meddela nödiga upplysningar gäller vad därom är stadgat i 41 §.

32 §.

Självstyrelsepolitiska nämndens ledamöter skall visa största varsamhet i avseende å meddelande till andra om vad vid nämndens sammanträden förekommit. Ifall nämnden prövar ovillkorlig tystnadsplikt vara av nöden, är samtliga närvarande därtill förbundna.

33 §.

Landskapsstyrelsen skall i början av varje landsting och senare så ofta omständigheterna det föranleder lämna nämnden skriftlig redogörelse om de självstyrelsepolitiska frågor, som väsentligt kan beröra landskapets författningens rättsligheter.

34 §.

Vad om utskott är stadgat i denna landstingsordning skall i övrigt i tillämpliga delar gälla självstyrelsepolitiska nämnden.

5 kap.

Ärendenas beredning.

35 §.

Vid varje lagtida landsting skall senast andra dagen efter dess öppnande för beredning av ärenden tillsättas tvenne lagutskott och ett finansutskott vart och ett bestående av fem medlemmar, samt ett kulturutskott och ett justeringsutskott med tre medlemmar vardera. För sådan behandling av ärenden, som omförmäles i 54 §, skall landstinget senast å tredje dagen tillsätta landstingets stora utskott, i vilket skall inväljas tio medlemmar.

Landstinget äger därutöver vid behov tillsätta ytterligare utskott bestående av högst fem medlemmar.

För varje utskott tillsättes minst två ersättare.

Utskotts uppdrag varar till dess nytt val förrättats, dock ej längre än till valperiodens utgång. Justeringsutskottet skall, om så erfordras, likväl fortsätta med sin verksamhet även därefter till dess de av landstinget detsamma anförtrodda uppdragen slutförts.

Vid urtima landsting tillsättes de utskott, vilka för beredningen av de i landstinget förekommande ärendena erfordras.

36 §.

Till lagutskotten hänskjutes förslag angående stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av landskapslag samt lantrådets berättelse.

Första lagutskottet åligger att bereda i 55 § nämnda ärenden samt att skilja mellan landstinget och dess talman, då talmannen vägrat upp-

taga väckt fråga eller framställa proposition eller då landstinget annorledes icke åtnöjts med talmannens förfarande.

Angående fördelningen mellan lagutskotten av de till dem hörande ärendena besluter landstinget.

37 §.

Till finansutskottet hänskjutes landskapsstyrelsens förslag till årsstater, förslag till framställning om extraordinarie anslag samt landskapets bokslut och revisionsberättelse.

38 §.

Kulturutskottet avger utlåtanden till finansutskottet över landskapsstyrelsens förslag till årsstater såvitt gäller anslag för kulturella ändamål.

39 §.

På justeringsutskottet ankommer att övervaka, att landstingets expeditioner överensstämmer med dess beslut.

40 §.

Utskott skall på kallelse av dess äldste medlem sammankomma senast dagen efter det utskottet tillsatts för att under dennes ordförandeskap inom sig välja ordförande och viceordförande.

Vid förfall för utskottsmedlem träder ersättare i hans ställe. Utskott är beslutfört om minst fyra femtedelar av dess medlemmar är tillstädes.

Uteblir utskottsmedlem utan förfall eller särskilt tillstånd från utskottets sammanträde, anmäla utskottet härom till landstinget, som kan döma honom förlustig landstingsmannaarvode eller del därav såsom i 13 § säges, samt, därest det sker oftare, förklara honom ha förverkat sitt uppdrag såsom utskottsmedlem.

Medlem, som icke omfattat utskottets beslut, är berättigad att till utskottets betänkande foga skriftlig reservation, dock utan att betänkandet därigenom uppehålles.

41 §.

Utskott må i ärende, som hänskjutits till dess behandling, inbegärna utlåtande av annat utskott eller av självstyrelsepolitiska nämnden.

Finner utskott sig behöva tillgång till handlingar, som hos landskapsstyrelsen eller densamma underlydande myndighet, tjänsteman eller allmän inrättning tillkommit, eller ock inhämta muntliga eller skriftliga upplysningar av dem, skall handlingarna eller upplysningarna på utskottets begäran utan dröjsmål delgivas eller meddelas. Kan det icke ske, skall skälet härtill givas utskottet till känna.

42 §.

Talmannen, vicetalmännen samt utskottens ordförande bildar talmanskonferensen.

På talmanskonferensen ankommer att föreslå ändringar i landstingets arbetsordning, att avge utlåtande rörande sådan ändring däri, vartill landstingsman tagit initiativ, att göra förslag om bestämmelser för val inom landstinget, att i övrigt göra nödigbefunna förslag om landstingsarbetets ordnande samt att uppgöra förslag till instruktion och avlöning för landstingets tjänstemän.

6 kap.

Ärendenas behandling i plenum och stora utskottet.

43 §.

Talmannen åligger att utfärda kallelse till plenum, att därvid föredraga ärendena och leda överläggningarna, att framställa proposition för besluts fattande, att vidmakthålla ordning vid sammanträdena och jämväl i övrigt vaka däröver, att sådant, som strider emot lag, icke må komma under överläggning samt att avsluta plenum.

Talmannen må icke deltaga i överläggning i plenum men väl i omröstning och val. Han må ej heller föreslå något annat än det som erfordras för verkställighet av landstingets beslut eller iakttagande av dess arbetsordning.

Vid förfall för talmannen träder i hans ställe första eller om förfall även för denna inträtt, andra vicetalmannen.

44 §.

Landstingets förhandlingar skall äga rum på svenska språket. Förhandlingarna är offentliga, såframt ej landstinget för visst fall annorlunda besluter.

45 §.

Vid plenum äger varje landstingsman rätt att erhålla ordet i den ordning, vari han anmält sig. Dock kan landstingsman på sätt i arbetsordningen närmare föreskrives givas ordet i annan ordning för besvarande i korthet av annans anförande.

Varje landstingsman äger rätt att till protokollet fritt tala och yttra sig i alla frågor; som då handlägges, och om lagligheten av allt, som i landstinget tilldrager sig.

Ej må någon tala, förrän ordet tilldelats honom, och icke heller utom protokollet.

46 §.

Ingen landstingsman må tillåta sig personligen förolämpande uttryck eller eljest uppträda på ett mot god ordning stridande sätt. Sker det

och låter den felande icke sig rätta av talmannens föreställning, äger talmannen frántaga honom ordet. Har sådant ägt rum, må den felande för det sammanträdet icke vidare yttra sig. Väckes förslag att den landstingsman, som sålunda förgått sig, därjämte må av talmannen erhålla varning eller på viss tid, ej överstigande fyra dagar uteslutas från landstingets sammanträden, skall beslut därom av landstinget fattas vid nästa sammanträde.

47 §.

Landshövdingen och lantrådet äger rätt att övervara landstingets plena och deltaga i överläggningarna, men icke i besluten. Lag samma vare beträffande ledamot i landskapsstyrelsen. Angående replikrätt för landshövdingen, lantrådet, och ledamot i landskapsstyrelsen stadgas i arbetsordning.

48 §.

Vill landstingsman till lantrådet ställa spørsmål i angelägenhet inom landskapsstyrelsens behörighet, avlämne det skriftligen avfattat och av bestämt innehåll till talmannen, vilken det åligger att bringa det till lantrådets kännedom. På tid, som bestämmes genom överenskommelse med talmannen, avgiver lantrådet muntligt eller skriftligt svar, såframt han ej anser sig böra avböja frågans besvarande, varvid skälen härtill bör givas landstinget tillkänna. I sådant ärende må icke i landstinget överläggning äga rum eller beslut fattas.

49 §.

Yrkande om att landstinget skall förklara, att lantrådet saknar landstingets förtroende, bör göras skriftligen och undertecknas av minst fem landstingsmän. Ärendet må icke upptagas till avgörande förrän lantrådet beretts tillfälle att inom tre dagar efter erhållanden del därav inför landstinget avgiva förklaring. Har minst sexton landstingsmän vid omröstning omfattat yrkandet gäller det som landstingets beslut.

50 §.

Rör ärende någon landstingsman personligen, må han deltaga i överläggningen, men ej i fattande av beslut.

51 §.

Landshövdingens, lantrådets och landskapsstyrelsens framställningar så ock i 25 § omförmälda motioner må icke till slutlig behandling företagas, förrän betänkande över dem av utskott avgivits.

52 §.

Varder ej i 51 § nämnt ärende, då det första gången till behandling förekommer, genast enhälligt hänskjutet till utskott, skall det ligga på bordet till något av de närmast följande sammanträdena, då sådan remiss skall ske.

53 §.

Utskottsbetänkande skall bordläggas, då det första gången föredrages. Vid nästa föredragning skall det, oberoende av om överläggning ägt rum eller icke, ånyo bordläggas, om minst två landstingsmän begär det. Då ärendet tredje gången föredrages, skall det ytterligare en gång bordläggas, om landstinget så besluter.

Landstinget kan besluta att inhämta nytt betänkande av samma utskott eller utlåtande av annat utskott eller av självstyrelsepolitiska nämnden.

54 §.

Angår utskottsbetänkande antagande eller förkastande av lagförslag, skall ärendet underkastas tre skilda behandlingar i landstingets plenum.

Vid första behandlingen föredrages utskottsbetänkande och lämnas åt landstingsmännen tillfälle att yttra sig i frågan. Sedan överläggningen förklarats avslutad överlämnas ärendet, utan att beslut i själva saken fattats, till stora utskottet, som det åligger att däri avgiva yttrande och framställa de förslag, till vilka utskottet kan finna anledning.

Vid andra behandling föredrages stora utskottets betänkande, varvid landstinget, ifall betänkandet innehåller lagförslag, ingår i prövning av lagförslaget samt fattar beslut om varje särskild punkt däri. Hela lagförslagets förkastande må härvid icke föreslås. Godkännes stora utskottets förslag till alla delar, förklaras andra behandlingen avslutad. Blir stora utskottets förslag icke oförändrat godkänt överlämnas lagförslaget, i den lydelse det genom landstingets beslut erhållit, ånyo till stora utskottet, på vilket det ankommer att förorda sistnämnda förslag med eller utan ändringar eller att avstyrka lagförslagets antagande. Har stora utskottet icke omfattat landstingets beslut, besluter landstinget om varje särskild punkt i stora utskottets förslag, varvid landstinget antingen vidblir sitt tidigare beslut eller antager stora utskottets förslag, varefter andra behandlingen förklaras avslutad.

Innehåller stora utskottets betänkande avböjande av lagförslaget, kan landstinget besluta att till grund för andra behandlingen lägga annat förslag, som tidigare legat till grund för behandlingen. I sådant fall förfares, på sätt ovan i 3 mom. är stadgat.

Vid tredje behandlingen föredrages ärendet till slutligt avgörande, varvid landstinget kan antingen oförändrat antaga lagförslaget, sådant det vid andra behandlingen godkännts, eller förkasta detsamma. Tredje behandlingen må äga rum tidigast andra dagen räknat från den dag då andra behandlingen avslutats, eller om ärendet gäller i 55 § nämnda lagförslag tidigast sjunde dagen från sistsagda dag.

55 §.

Landstingets bifall till ändring, förklaring eller upphävande av självstyrelselagen för Åland av den 28 december 1951 (5/52) och

lagen om utövande av lösningsrätt vid överlåtelse av fastighet i landskapet Åland (6/52) och till avvikelse från dem skall vid tredje behandlingen omfattas av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

Stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av landskapslagen om landskapet Ålands flagga, landstingsordningen, landskapslagen om landskapsförvaltningen och landskapslag om uppbärande av landskaps-skatt eller avvikelse från dem skall vid tredje behandlingen omfattas av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

56 §.

Vid urtima landsting upptaget ärende skall vid samma landsting slutligen avgöras.

57 §.

Av landstingsman under ärendes behandling framställt förslag, som icke har direkt sakligt sammanhang med ärendet, må icke upptagas till behandling.

Förslag som landstingsman framställt och som avser införande i årsstat av nytt i landskapsstyrelsens förslag icke upptaget anslag, beaktas endast då det väckts genom finansmotion.

58 §.

I händelse landstinget vid handläggning av finansutskottets förslag till årsstat icke godkänt betänkandet oförändrat, återförvisas ärendet till finansutskottet, som äger avgiva utlåtande angående de av landstinget vidtagna ändringarna. Föreslår finansutskottet ändringar i landstingets beslut, besluter landstinget om varje särskild punkt i finansutskottets ändringsförslag.

59 §.

I ärende, där överläggning ägt rum, må beslut icke fattas, förrän landstinget efter talmannens hemställan förklarat överläggningen avslutad.

60 §.

Då fråga föreligger till avgörande, framställer talmannen, på grund av vad i saken föreslagits, så avfattat omröstningsförslag, att svaret "ja" eller "nej" uttrycker landstingets beslut.

Finnes flera förslag till beslut, ställes ett såsom motförslag till ett annat, intill dess om alla sålunda röstats. De avsedda omröstningsförslagens ordalydelse och ordningsföljd bör vara av landstinget godkända innan omröstningsförslag till besvarande framställes. Ändring av föreslagen ordalydelse och ordningsföljd må föreslås men ny överläggning i sak må icke äga rum.

Falla rösterna lika vid omröstning avgör talmannens röst utom vid val, då lotten avgör.

Ej må omröstning tillåtas därom, huruvida omröstning skall äga rum.

61 §.

Den, som i fattat beslut icke instämt, äger rätt att till protokollet anmäla sin skiljaktiga mening. Dock må sådan anmälan icke föranleda vidare överläggning.

62 §.

Talmannen må vägra att till handläggning upptaga väckt fråga eller att framställa omröstningsförslag, om han finner det strida mot lag eller beslut, som av landstinget redan fattats. I fall av vägran bör talmannen anföra skälen härför.

Nöjes landstinget icke med talmannens åtgärd, hänskjutes ärendet till första lagutskottet, vilket bör utan dröjsmål inkomma med motiverat avgörande, huruvida sakens upptagande eller omröstningsförslags framställande strider mot lag eller mot av landstinget förut fattat beslut.

63 §.

Beslut må ej vid justering sakligt ändras.

64 §.

Landstingsman, som ej varit tillstädes, då beslut i något ärende fattats, äger rätt att därefter till protokollet anmäla, att han icke deltagit i beslutet, men må ej framställa någon anmärkning mot detsamma.

6 kap.

Meddelande av landstingets beslut och utlåtanden.

65 §.

Landstingets beslut om antagande av landskapslag insändes till republikens president av landstingets talman, varom landshövdingen bör underrättas.

Lag samma vare beträffande beslut, vilka utgör svar på presidentens framställningar och meddelanden. Av landstinget antagna motioner, avsedda att föreläggas riksdagen, översändes till regeringen.

Har landstinget antagit förslag till fräställning om beviljande av extraordinarie anslag, översändes beslutet till Ålandsdelegationen.

66 §.

I 65 § omförmälda beslut samt övriga landstingets beslut, som ankommer på landskapsstyrelsens åtgärd skall meddelas landskapsstyrelsen genom skrivelse från landstinget.

67 §.

I 65 § omförmälda handlingar samt alla utgående skrivelser uppsättes och expedieras av landstingets kansli under uppsikt av landstingets justeringsutskott.

Ej må något beslut från landstinget expedieras, förrän det blivit godkänt av justeringsutskottet.

Alla landstingsbeslut underskrives av talmannen och vicetalmännen, men övriga utgående expeditioner av talmannen och sekreteraren.

7 kap.

Särskilda stadganden.

68 §.

Presidentens framställningar och meddelanden skall såväl i plenum som i utskott i främsta rummet företagas till behandling.

69 §.

Är i denna lag för visst fall bestämd dag utom i 15 § 2 mom. nämnd dag lördag eller helgdag, gäller första vardag därefter såsom för sådant fall stadgad.

70 §.

Landstingets protokoll föres under talmannens inseende av sekreteraren. Vid början av varje arbetsår utser landstinget inom sig tre justeringsmän jämte nödigt antal ersättare att justera protokollet.

71 §.

Landstingets kansli står under kanslikommissionens uppsikt. Till kanslikommissionen hör talmannen och vicetalmännen samt två för varje arbetsår valda landstingsmän.

72 §.

Landstingets arbetsordning, bestämmelser angående val inom landstinget enligt proportionellt valsätt samt instruktion för landstingets tjänstemän och tjänstemännens avlöning äger landstinget fastställa på förslag av talmanskonferensen.

73 §.

Landskapslagar, i 55 § omförmälda av riksdagen antagna lagar, landstingets beslut om bifall till lag, genom vilken fördrag med främmande makt bringas i kraft i landskapet samt övriga landstingsbeslut, såvitt de är av allmänna betydelse, skall på åtgärd av landskapsstyrelsen kungöras i Ålands författningssamling.

74 §.

Denna landstingsordning träder i kraft den 1 november 1971. Genom densamma upphäves landstingsordningen för landskapet Åland, utfärdad den 14 mars 1951 (14/51) jämte senare tillkomna ändringar.